

PHƯƠNG PHÁP XÁC ĐỊNH THỜI ĐIỂM PHÒNG TRỪ CÓ HIỆU QUẢ KINH TẾ ĐỐI VỚI MỘT SỐ SÂU HẠI LÚA

NGÔ ĐÌNH HÒA

Sở Khoa học và Công nghệ Quảng Bình

Sâu (côn trùng) hại lúa có nhiều loại, gây hại lúa ở nhiều giai đoạn phát triển, phát dục của cây lúa. Để trừ sâu hại, có nhiều phương pháp khác nhau tùy thuộc vào loại sâu và thời gian phát triển của chúng. Xác định đúng thời điểm phòng trừ sẽ đem lại hiệu quả cao, ít tốn kém, đồng thời hạn chế đến mức thấp nhất thiệt hại do chúng gây ra.

Phòng trừ sâu hại khi chúng còn non tuổi là hiệu quả nhất, lúc này chúng rất mẫn cảm với các điều kiện ngoại cảnh, dễ bị tiêu diệt. Diệt con trưởng thành trước khi chúng đẻ trứng cũng có tác dụng làm suy giảm rất lớn số lượng sâu lứa kế tiếp.

Để có thể xác định được thời điểm sâu non nở hoặc trưởng thành vũ hóa rộ, chúng tôi xin đưa ra một số phương pháp sau đây để bà con nông dân

tham khảo, tự tính toán xác định kế hoạch phòng trừ một số loại sâu hại lúa nếu không theo dõi được thông tin dự báo của ngành bảo vệ thực vật.

1. Tính thời điểm sâu non nở rộ để phun thuốc:

Một vòng đời sâu hại đối với các *côn trùng biến thái hoàn toàn* là trứng, sâu non, nhộng và cuối cùng là con trưởng thành, đối với các loài *côn trùng biến thái không hoàn toàn* thì không có giai đoạn nhộng. Ở giai đoạn sâu non, chúng trải qua 3 đến 6 lần lột xác (tùy loại sâu), mỗi lần lột xác là một tuổi sâu, sau lần lột xác đầu tiên sâu bước qua tuổi 2, sâu non là giai đoạn gây hại chủ yếu của các loại côn trùng biến thái hoàn toàn.

Dưới đây là bảng vòng đời và thời gian phát dục của một số sâu hại lúa.

Bảng 1. Vòng đời và thời gian phát dục các tuổi sâu

Loại sâu hại lúa	Vòng đời và các pha phát dục (ngày)				
	Vòng đời	Trứng	Sâu non	Nhộng	Trưởng thành đẻ trứng
Đục thân bướm 2 chấm <i>Tryporyza incertulas</i> Walker (*)	38 - 64	8 - 11	23 - 37	5 - 9	2 - 7
	66 - 82	11 - 14	37 - 41	11 - 14	7 - 13
Đục thân 5 vạch đầu nâu <i>Chilo suppressalis</i> Butler (*)	29 - 42	5 - 7	16 - 20	5 - 10	3 - 5
	42 - 71	5 - 9	25 - 40	7 - 15	5 - 7
Đục thân cú mèo <i>Sesamia inferens</i> Walker (*)	37 - 49	8 - 10	24 - 31	6 - 8	2 - 3
	49 - 63	5 - 7	31 - 38	7 - 9	3 - 6
Sâu năn <i>Oseolia oryzae</i>	21 - 38	3 - 7	14 - 21	4 - 6	1 - 4
Cuốn lá lớn <i>Parnara gutata</i> Bremer et Greg và <i>P. matialis</i> Fabricius	29 - 46	4 - 5	18 - 25	5 - 7	2 - 9
Cuốn lá nhỏ <i>Cnaphalocrocis medinalis</i>	29 - 35	6 - 7	14 - 16	6 - 7	3 - 5
Sâu cắn gié <i>Leucania serparat</i> Walker <i>L. venalba</i> More	41 - 43	6 - 7	20 - 21	10	5

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

nhiều con trưởng thành và hạn chế được sâu non lúa sau.

Đặt bẫy đèn: Thời gian đặt bẫy đèn tốt nhất vào khoảng 3 đêm trước và 3 đêm sau ngày trưởng thành ra rộ (thông qua theo dõi thời kỳ phát dục của sâu hoặc dự báo của ngành bảo vệ thực vật). Có thể dùng đèn dầu, đèn điện, đèn măng sông. Mỗi hecta đặt khoảng 3 - 6 đèn tùy thuộc độ phát sáng của đèn. Đèn càng sáng thì đặt ít đèn, đèn dầu thì đặt nhiều hơn. Đèn được đặt cao khoảng 1,2 - 1,5m so với mặt ruộng, dưới đèn cách khoảng 0,2m hứng một chậu nước có nhỏ vài giọt dầu hỏa để khi bướm rơi vào chậu nước bị dính cánh không bò ra khỏi chậu. Thời gian đặt bẫy vào khoảng 19 đến 22 giờ đêm là lúc bướm vào đèn nhiều nhất. Sau mỗi đêm, nếu ta đếm các loại bướm vào đèn thì có thể xác định được thời gian bướm vũ hóa rộ căn cứ vào số lượng bướm vào đèn. Những đêm loại bướm nào vào đèn nhiều nhất là thời gian vũ hóa rộ của loại bướm đó.

Trong những năm trước thời kỳ chiến tranh phá hoại của không quân Mỹ, phong trào hoa đăng bẫy bướm trong nông nghiệp miền Bắc khá thịnh hành và có tác dụng khá tốt trong việc bảo vệ mùa màng. Đây là biện pháp trừ sâu rẻ tiền, dễ làm và đạt hiệu quả kinh tế cao, không ảnh hưởng đến môi trường, cần khuyến khích áp dụng.

Rầy nâu cũng là loại côn trùng có tính hướng ánh sáng và vào bẫy đèn. Tuy nhiên, trong giai đoạn trứng ta cũng có thể diệt trứng có hiệu quả. Qua nghiên cứu của Trung tâm Bảo vệ thực vật khu vực phía Bắc (Mỹ Văn, Hải Dương) thuộc Cục Bảo vệ thực vật, nếu trứng rầy bị ngập nước từ 48 giờ trở lên thì sẽ bị ung hầu hết không thể nở thành rầy con. Do đặc tính của rầy nâu thường đẻ trứng ở sát gốc lúa (tập trung ở khoảng 7 - 10cm cách mặt nước), ở những vùng có điều kiện, ta cho nước vào ruộng và giữ trong 2 ngày đêm thì cũng diệt được nhiều trứng rầy.

N.Đ.H